

Monografisk ordförteckning öfver

Vallonsmide.

Frösåker : Harg.

J. Sandgren

1896.

Monografisk ordförteckning öfver

Vallonsmide

Frösåker : Harg.

efter J. L. Söderkvist c. 60 år född på platsen

J. Sandgren 1896.

hammar-hus hammârhu:’s neut. -ô, -, -en : ”hammare” – *de e: et tre:’vLi hammârhu:’s de he:r,* ’det är en trevlig hammare, det här’

ask-ugn askung mask. -u’nnjin, -âr, -a : askugn – *âm intô lu:’ka ha jârgâ-fa’sst sô ha: vi kunnâ sitt jellpl(i)e’ken på asku’nnjin åttmi’nnståne,* ’om inte luckan hade ärgat (eller rostat) fast så hade vi kunnat se eld...? på askugnen åtminstone’

av-grund å:vgru’nd neut. -ô, -, -en : afgrund (under maskinen) – *vi sullô tengkâ åss ne:r i å:vgru’ndô he:r,* ’vi skulle ämna? oss ner i avgrunden här’

kol-låda kô:rlå:’dâ fem. -a, -ôr, -ôrnô : kollåda

värme vårmâ mask. -ân : värme – *dâm se’ngkôr å hö’jjôr lu:ka fôr vårmân,* ’de sänker och höjer luckan för värmen’

smältar-härd smeltârhe:L mask. -he:Ln, -âr, -a : smältarhärd

ladds-tack lasta’kk mask. -en, -âr, -a : en håll (den främsta?)

blås-vägg blå:sve:’g mask. veggen fem. veddji, -âr, -a – *å denn liggôr mitt-imot,* ’och den ligger mitt emot’

form-häll fôrme’ll mask. -n, -âr, -a : hällen till venster i härden

bak-häll ba:khell mask. – *dâm kallâr-e fôr askve’ggen på a’ndrâ håll,* ’de kallar det för askväggen på andra håll’

blassa brasså:’ fem. -n – *ho liggôr på fla:’tn ho,* ’den ligger på flaten (täckhällen i härden), den’

furbé [?] ô’rbi neut. - (fem.? -n) – *jen bi:t sârn stâ:r he:r kallås fôr ô’rbi, de e: den he:r na’bber sârn dâm ârbe:’târ me spe’tte emo’t,* ’en bit som står här kallas för ”ôrbi” [el. ”fôrbi”?], det är den här nabben som de arbetar med spettet emot’

böl-järn bô:Ljâ:’rn neut. -ô, -, - – *he va te håll-ihô:p mu:’rn-me he:’,* ’det var till att hålla ihop muren med, det’

gös-gång jö:sgå’ng mask. gånjin, -âr, -a : hål för gösens införande i härd

gös-rulle jö:sru'llâ mask. -ân, -âr, -a : rulle på hvilken gös brassas fram

brassa brassâ sv. v. tr. – *brassâ jö:sen fôrr vârr gång han ha smellhti hlu:t innafô'rrô (= jengkâ-fra'm), 'brassa gösen för var gång den har smält slut innanför (= jämka fram)'*

läns-man lensma'nn mask. -, me'nn, -ôr : spett att brassa med

väg-balans vä:gbala'ngs mask. -en, -ôr, -ôrnô : balansförhöjning och sänkning af luck

skyffel sjy'ffil mask. -n, -fflâr, -a : skyffel, spade

smältar-forma smellhtârfôrmâ fem. -a – *sâm bLâ:sôr-in ve:'drô, 'som blåser in vädret (dvs. luften)'*

blås-rör bLâ:srô:'r neut. -ô, -, -rn – *he kâmmôr bLâ:stn ifrå:n, 'det kommer blåsten ifrån'*

vatt-ho vatho:' fem. -nn, -âr, -a – *te tjy:l-â:'v spettn i, 'att kyla av spetten i'*

vässa vessâ sv. v. tr. hvässa – *dâm vessâr spettn på ste:n, 'de vässar spetten på stenen'*

städ ste: neut. -, -n, -n : städ

välla ihop vellâ-iho:'p sv. v. tr. : välla ihop

räcker-härd rekkâhe:'L mask. -n, -âr, -a : räckerhärd

kol-tratt kô:Ltra'tt mask. -en, -âr, -a – *kô:Ln luttrâr-ne:'r há'nnô, 'kolen avskiljs här'*

kara ka:'râ/ka:'ru fem. -a/-u, -ôr/-ur, -ôrnô/urnô

kara ka:'râ sv. v. tr. – *dâm ka:râr-i'nn kôL me ka:'ra vâ'rstna de gå:r-â:'t, 'de karar in kol med karan vartefter det går åt'*

värme-lucka vârmu'kkâ fem. -a : värmelucka – *e hlô:r se tell nogg me fLi'ngôr sô inte lufftn få:r spe:Lâ sâm han vill, 'det slår sig till nog med flingor så inte luften får spela som den vill'*

sand-låda sandlå:'dâ fem. -a, -ôr, -ôrnô : sandlåda

slagg hlagg mask. hladdjin – *hlagg kastâr-vi på: âm de inte vill fre:'sâ, 'slagg kastar vi på om det inte vill fräsa'*

spjäll-ten spje'lte'n mask. -, -âr, -a : spjällten

spjäll spjell neut. -ô, -, -n : spjäll

stativ stati:'v mask. -en, -, -en : hammarstativ

hammare ha'mmârô mask. -ârn, -ârô, -(â)ra : hammare

hejare he'jjârô mask. -ârn, -ârô, -âra : d:o

hammar-egga hammâre:gâ fem. -a, -ôr, -ôrnô : hammaregg – *de e: jen lös e'ggâ sâm si'ttôr i ha'mmârn, 'det är en lös egg som sitter i hammaren'*

städ-stabbe stestabbâ mask. -ân, -âr, -a : städstubbe

sten-kista stie:ntji'sstâ fem. -a, -ôr, -ôrnô – *hä liggôr på jen stie:ntji'stâ u'ndôr, 'det ligger på en stenkista under'*

slät-hammare hletthammârô mask. : släthammare (tredje hammaren)

räck-hammare, sträck-hammare rekkhammârô mask. ellôr strekkhammârô : (andra hammaren)

halsa hâ'lsâ sv. tr. : halsa, göra hals på

smälta sme'llhtâ fem. -a, -ôr, -ôrnô : smalt gösstycke

hopslagnings-hammare ho:phla:gningshammârô : (första hammaren)

an de:r kann småkk iho:p dâm han 'den där kan smocka ihop dem, han'

han e ra:kt ola:'gLi stârsk, 'han är rent förfärligt stark'

vi he:vôr tebaks sâmmt skre:'pit sâmm vi ka'llâr fôr lu'pporne, e bi: â:vbre'nningâr âv jâ:'rnô sâmm bi:r i rekkârhe:'Ln, 'vi häver tillbaka visst skräp som vi kallar lopporna, det blir avbränningar av järnet som blir i räckerhärden'

räck-bråde rekkbredô neut. -, -en, -en – *te leggâ jâ:'rnô på så att de intô bir krokut, dâm få:r stellâ-de ettôr ega att e pare:'râr*, 'att lägga järnet på så att det inte blir krokigt, de får ställa det efter eggen så att det parerar'

skrina skri:'nâ fem. -a, -ôr, -ôrnô – *sâmm vi dra:r jârno iti, de e ju'tti*, 'som vi drar järnet uti, det är gjutet'

spett spett neut. -ô, -, -n – *vi ârbe:târ me spettn i he:Ln fôr â få jâ'rnô te få'rskâ*, 'vi arbetar med spetten i härden för att få järnet att färska'

hök-ungar hö:ku'ngâr : klunsar på järnet i härden – *dâm sâ ârbe:'tâ ne:'r skalla på hö:ku'nga*, 'de ska arbeta ner skallarna på hökungarna'

lupress lu'ppri'ss mask. -en, -âr, -a : stor tång två meter lång

1) **mule** mulâ mask. -ân, -âr, -a

2) **skalme** skârmâ mask. -ân, -âr, -a [Illustration.]

tång tång fem. tânnji, tengôr, tengôrnô : tång

hopslagnings-tång ho:phla:gningstång fem. – *te hlô iho:p smellhtôrnô me: undôr ande:r stô:râ ha'mmârô*, 'att slå ihop smältorna med, under den andra stora hammaren'

värmnings-tång vârmningstång fem. – *sâmm vi settôr på smellhtôrnô*, 'som vi sätter på smältorna'

sken-tånger, skräpp-tånger sjennte'ngôr ellôr skreppte'ngôr

hetta he:tâ fem. -a, -ôr, -ôrnô = smelltâ

tång-ring tångri'ng mask. -rinnjin -âr, -a – *te fôrva:râ vârkty:'g i*, 'att förvara verktyg i'

smellhtâr- â rekkârmestârno stâ:r ve vârsinn he:L dâm, 'smältar- och räckermästarna står vid varsin härd, de'

sven svenn mask. -, -ôr, -ôrnô : dräng åt mästare

hop-slagare hophla:gere mask. -âr, -âre, -âra : hopslagare

räckare rekkâre mask. -âr, -âre, -âra : räckare

smältare smellhtâre mask. -âr, -âre, -âra : smältare

gujar guja:r mask. -arn, -ôr, -ôrnô : gujar

labbi la'bbi neut. -, -n [?], -n : (l'abri) hvilrum

turnej turne:´ mask. -n, -ôr, -ôrnô : skift – *vi arbe:târ* *turne:´vi:s*, 'vi arbetar i skift'